

РІШЕННЯ

щодо присудження наукового ступеня доктора наук

Спеціалізована вчена рада з присудження наукового ступеня доктора наук Д 14.052.03 Державного університету «Житомирська політехніка» Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління Примушу Роману Борисовичу на підставі прилюдного захисту докторської дисертації «Механізми забезпечення безпеки соціально-економічних систем в період трансформаційних змін» у вигляді дисертації (на правах рукопису) за спеціальністю 25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку

10 квітня 2024 року, протокол № 3

Примуш Роман Борисович, 1985 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2010 році Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова за спеціальністю «Правознавство».

Наукові ступені і вчені звання:

кандидат наук з державного управління з 2016 року;

З грудня 2021 року до теперішнього часу заступник Голови Державної служби України з надзвичайних ситуацій з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації.

Докторська дисертація виконана самостійно.

Рекомендовано до захисту 23 лютого 2024 року.

Здобувач має 32 наукові публікації за темою дисертації, з них 1 одноосібна монографія, 17 статей у наукових фахових виданнях, 5 у виданнях, що включені до наукометричних баз Scopus та Web of Science, 2 статті у закордонних виданнях, 7 тез доповідей на конференціях у збірниках матеріалів наукових форумів.

Опоненти:

Єманов Владислав Вікторович, доктор наук з державного управління (25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку), старший науковий співробітник, Національна Академія Національної гвардії України, перший заступник начальника Національної академії Національної гвардії України з навчальної та методичної роботи дав позитивний відгук із зауваженнями:

У першому розділі дисертаційного дослідження (стор.27-77) автор досить повно та докладно розглядає проблеми безпеки соціально-економічних систем від загроз і дій техногенного, природного і військового характеру, цільові функції і завдання з забезпечення цивільного захисту в умовах військового часу, але на наш

погляд бракує порівняльно - узагальнюючої таблиці, присвяченої різним етапам розвитку та їх особливостям і відмінностям, що надало б зазначеному розділу більшої структурованості та логічності.

У четвертому розділі (стор.198-253), автор зазначає першочергові кроки, за допомогою яких забезпечується удосконалення фінансово-економічного механізму державного регулювання безпеки соціально-економічних систем, але нажаль автор не зосередив своєї уваги за рахунок яких фінансових ресурсів або фінансових інструментів можливо це забезпечення.

Обґрунтовуючи актуальність обраної теми дослідження автор цілком слушно робить посилання на тих вчених, наукові доробки яких можуть бути використані на рівні теоретико-методологічного підґрунтя для розгляду даної проблематики, але разом з тим, автор не робить посилання після призвіща вченого на список використаних джерел, в якому на наше переконання, повинні бути роботи згаданого вченого.

Посилання на теоретичні напрацювання інших авторів в розділах власних досліджень та пропозицій є недоцільним (стор. 79, 161, 288).

В роботі автор ставить завдання проаналізувати методологічні основи процесу управління у сфері цивільного захисту і формування його інформаційної технології з забезпечення безпеки соціально-економічних систем, але не показує її в рефераті свого дисертаційного дослідження.

Щепанський Едуард Валерійович, доктор наук з державного управління (25.00.02 – механізми державного управління), професор, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, дав позитивний відгук із зауваженнями:

1. В роботі автор детально розглядає досвід закордонних держав в забезпеченні безпеки соціально економічних систем при надзвичайних ситуаціях (стор. 177-195), та пропонує модель впровадження захисту соціально-економічних систем, від техногенних, природних, екологічних дій і забезпечення науково-обґрунтованої і прийнятної в соціальному і економічному відношенні якості життя людей, але не показує її впровадження на рівні України.

2. В дисертаційній роботі не розкрито в повній мірі системний підхід до управління цивільним захистом забезпечення безпеки соціально-економічних систем;

3. У вступі автор наводить данні про вчених, які займалися розробкою визначеної проблеми, але не робить посилань на їхні наукові здобутки у списку використаних джерел.

4. Аналізуючи етапи розвитку процесу нормотворення щодо оптимізації державного регулювання розвитком безпеки соціально-економічних систем, автор не всі свої пропозиції доводить до рівня конкретних методичних рекомендацій. Це значно б підвищило рівень наукових здобутків автора, при

цьому інколи дисертант захоплюється переказом змісту нормативно-правових актів та етапів цивільного захисту.

5. В тексті дисертаційного дослідження не достатньо приділено уваги аналізу основних наукових публікацій за темою дисертаційної роботи з використанням вітчизняних і іноземних джерел, переважно за останній період.

Супрунова Ірина Валеріївна, доктор наук з державного управління (25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку), доцент, Державний університет «Житомирська політехніка», доцент кафедри національної безпеки, публічного управління та адміністрування, дала позитивний відгук із зауваженнями:

В роботі автор детально розглядає систематизацію зарубіжних моделей забезпечення безпеки соціально-економічних систем при надзвичайних ситуаціях (р.3, п.п.3.3.) , але не показує її впровадження на рівні України, як було зазначено у завданнях дослідження.

У більшості доведень автор використовує опосередковані способи (тези та ілюстрації), які недостатньо підтверджують доцільність окремих удосконалень та рекомендацій. Доцільно було б більш широко використати безпосередні способи доведення (вимірювання та розрахунки). Зокрема, в дисертаційній роботі не розкрито в повній мірі методи розрахунку та характеристики ризику із забезпечення безпеки соціально-економічних систем в період трансформаційних змін;

В рефераті дисертаційного дослідження не конкретизовано ключові етапи удосконалень фінансово-економічного механізму державного регулювання безпеки соціально-економічних систем.

В рефераті дисертаційного дослідження бракує статистичного матеріалу за обраною темою, хоча в рукописі його достатньо. Також доцільно було б у вступі роботи посилити актуальність дисертаційного дослідження шляхом посилання на певний програмний документ, стратегію тощо, який прийнято у сфері національної безпеки на національному рівні, наприклад, «Стратегію національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни».

Практичне значення одержаних у роботі результатів дійсно є підґрунтям для подальших досліджень і безпосереднього удосконалень методологічних основ процесу управління у сфері цивільного захисту і формування його інформаційної технології з забезпечення безпеки соціально-економічних систем, але, на жаль, автором не надано власної оцінки, коли означена взаємодія може бути ефективно втілена в Україні.

На докторську дисертацію та реферат надійшли відгуки:

1. Університету митної справи та фінансів, за підписом доктора наук з державного управління, професора, професора кафедри публічного управління та

митного адміністрування Борисенко О.П. Відгук позитивний. Є зауваження. Зокрема:

– в рефераті дисертації не достатньо відображено понятійний апарат державного управління забезпечення безпеки соціально-економічних систем в період трансформаційних змін.

2. Інженерного навчально-наукового інституту Запорізького національного університету, за підписом доктора наук з державного управління, професора, завідувача кафедри менеджменту організацій та управління проектами Ажажи М.А. Відгук позитивний. Є зауваження. Зокрема:

– в рефераті не було відображено напрями удосконалення фінансово-економічного механізму державного регулювання безпеки соціально-економічних систем.

3. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, за підписом доктора наук з державного управління, професора, в.о. завідувача кафедри менеджменту та публічного адміністрування Ортіної Г.В. Відгук позитивний. Є зауваження. Зокрема:

– з реферату дисертації залишається незрозумілим шляхи формування системи моніторингу при виникненні надзвичайних ситуацій у забезпеченні безпеки соціально-економічних систем.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», за підписом доктора наук з державного управління, професора, завідувача кафедри соціології і публічного управління Мороза В.М. Відгук позитивний. Є зауваження. Зокрема:

– в рефераті не було відображено напрями реформування організаційно-правового механізму державного регулювання безпеки соціально-економічних систем.

5. Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, за підписом доктора наук з державного управління, професора, в.о. ректора Парубчака І.О. Відгук позитивний. Є зауваження. Зокрема:

– не розкриті пропозиції автора щодо особливості формування і реалізації напрямів удосконалення механізмів забезпечення безпеки соціально-економічних систем при виникненні надзвичайних ситуацій.

6. Університет Григорія Сковороди в Переяславі, за підписом доктора наук з державного управління, професора, завідувача кафедри публічного управління та адміністрування Пархоменко-Куцевіл О. І. Відгук позитивний. Є зауваження. Зокрема:

– з тексту реферату дисертаційного дослідження залишилося незрозумілим, що показав проведений аналіз зарубіжного досвіду забезпечення безпеки соціально економічних систем при надзвичайних ситуаціях.

У дискусії взяли участь члени спеціалізованої вченої ради:

1. Свірко С.В., д.н.д.у. (25.00.02). Оцінка позитивна, без зауважень.

2. Яровой Т.С., д.н.д.у. (25.00.05). Оцінка позитивна, без зауважень.

3. Орлова Н.С., д.н.д.у. (25.00.02). Оцінка позитивна, є зауваження:

– щодо необхідності більшого висвітлення в рефераті практичних аспектів реалізації результатів дослідження.

4. Драган І.О., д.н.д.у. (25.00.02). Оцінка позитивна, є зауваження:

– щодо необхідності приділення більшої уваги економічним аспектам забезпечення безпеки, зокрема їх аналізу.

5. Загурська-Антонюк В.Ф., д.н.д.у. (25.00.05). Оцінка позитивна, є зауваження:

– щодо незрозумілості у визначенні та суті апіорної інформації (розділі 5);

– щодо доцільності в дисертації замінити поняття «область» на «сфери», адже вони носять різний семантичний характер застосування, а національна безпека та цивільних захист реалізуються в різних сферах людської життєдіяльності.

6. Грицишен Д.О., д.н.д.у. (25.00.05). Оцінка позитивна, є зауваження:

– щодо доцільності скоригувати поняття «концепт особливості», що допомогло б зрозуміти суть елементу наукової новизни «вперше».

При проведенні таємного голосування виявилось, що із 14 членів докторської ради, які взяли участь у голосуванні 14 докторів наук (з них 14 докторів наук за профілем дисертації, зокрема за спеціальністю 25.00.02 – 9, за спеціальністю 25.00.05 – 5), проголосували:

«За» – 14 членів докторської ради,

«Проти» – немає членів докторської ради,

недійсних бюлетенів немає.

ВИСНОВОК

спеціалізованої вченої ради Д 14.052.03 в Державному університеті «Житомирська політехніка» щодо дисертації Примуша Романа Борисовича на тему «Механізми забезпечення безпеки соціально-економічних систем в період трансформаційних змін», представленій на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку

На підставі прилюдного захисту й аналізу дисертаційної роботи Примуша Романа Борисовича за темою «Механізми забезпечення безпеки соціально-економічних систем в період трансформаційних змін», відгуків офіційних опонентів: доктора наук з державного управління, старшого наукового співробітника Єманова Владислава Вікторовича; доктора наук з державного управління, професора Щепанського Едуарда Валерійовича; доктора наук з державного управління, доцента Супрункової Ірини Валеріївни спеціалізована вчена рада

УХВАЛИЛА:

Дисертація Примуша Романа Борисовича за темою «Механізми забезпечення безпеки соціально-економічних систем в період трансформаційних змін» є актуальним науковим дослідженням, що містить раніше незахищені наукові положення й отримані автором нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності розв'язують важливу наукову проблему – теоретико-методологічне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів забезпечення безпеки соціально-економічних систем в період трансформаційних змін, що має істотне значення для галузі науки «Державне управління».

Дисертаційна робота є самостійною завершеною науковою роботою здобувача. Обраний напрям дослідження виконувався в рамках плану науково-дослідних робіт Національного університету цивільного захисту України відповідно до тематики науково-дослідних робіт «Розробка наукових основ державного управління в сфері безпеки ринку соціально-економічних послуг України з точки зору цивільного захисту» (державний реєстраційний номер економічною сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського суспільства» (державний реєстраційний номер 0118U001007).

Найсуттєвіші наукові результати, які одержав здобувач особисто:

вперше: обґрунтовано концептуальні засади забезпечення безпеки соціально-економічних систем з використанням механізмів державного регулювання, які передбачають використання нових інформаційних технологій, методів і систем інформаційно-інтелектуальної підтримки, підготовки і ухвалення управлінських рішень з управління ризиком, розробки і розвитку

методології і процедурних основ аналізу і оцінки ризику для формування адекватного середовища у сфері національної безпеки; запропоновано концепт особливості формування і реалізації напрямів удосконалення механізмів забезпечення безпеки соціально-економічних систем при виникненні надзвичайних ситуацій для забезпечення безпеки населення і територій з урахуванням ризиків виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру через формування і реалізацію державного законодавства, цільових програм, програм міжнародної науково-технічної співпраці, які ґрунтуються на значному практичному досвіді в області превентивних заходів зниження небезпеки природних і техногенних катастроф;

удосконалено: методи системи моніторингу при виникненні надзвичайних ситуацій у сфері державного регулювання безпекою соціально-економічних систем, що включає управлінську діяльність з забезпечення безпеки соціально-економічних систем, з урахуванням основних чинників, які слід брати до уваги при багатокритерійному аналізі і оцінці можливих варіантів рішень в умовах мирного і військового часу, як важливого елементу національної безпеки держави, включаючи цільові функції і завдання з її забезпечення, а також погляди на створення системи цивільного захисту держави в мирний і військовий час; напрями впровадження зарубіжного досвіду забезпечення безпеки соціально-економічних систем при надзвичайних ситуаціях, що дало змогу обґрунтувати модель впровадження захисту соціально-економічних систем, від техногенних, природних, екологічних дій і забезпечення науково-обґрунтованої і прийнятної в соціальному і економічному відношенні якості життя людей, їхній захист і збереження, першочергове життєзабезпечення і забезпечення життєдіяльності при ресурсних і інших обмеженнях в умовах військового стану, а також забезпечення збереження і надійного функціонування об'єктів, що визначають стійкість економіки, реалізацію оборонного замовлення і створення необхідних умов для виживання населення; методологічні напрями реформування організаційно-правового механізму державного регулювання безпеки соціально-економічних систем через послідовну політику у цій сфері, що має бути забезпечена необхідними правовими засобами спеціалізованих органів, в компетенцію яких входить реалізація захисних заходів при виникненні надзвичайних ситуацій, зростання числа загроз в екологічній і індустріальній сфері, підвищення міри ризику виникнення «транскордонних» надзвичайних ситуацій в результаті випадків актів тероризму, захисту суспільства і держави від несприятливих наслідків надзвичайних ситуацій; напрями удосконалення фінансово-економічного механізму державного регулювання безпеки соціально-економічних систем на основі розробленого і запропонованого методу вибору оптимальної з економічних міркувань стратегії забезпечення безпеки на основі прогнозування радіаційної обстановки з випадковими ходами, а також визначені економічні аспекти вибору доцільних заходів і дій за даними виявлення і оцінки радіаційної обстановки і зон підвищеного радіаційного ризику.

набуло подальшого розвитку: понятійно-категоріальний апарат теорії державного управління, що, на відміну від існуючого, передбачає тлумачення

поняття «цивільна захист», яке розглядається як специфічна ознака безпеки соціально-економічних систем при загрозах і діях техногенного, природного, екологічного і військового характерів, як елемент національної безпеки, з урахуванням поглядів, і структур, покликаних вирішувати питання захисту населення і територій, поняття цивільний захист включає все те, що відбито в завданнях єдиної державної системи попередження і ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, створеної в державі Державної служби України з надзвичайних ситуацій; методологічні основи процесу управління у сфері цивільного захисту і формування його інформаційної технології з забезпечення безпеки соціально-економічних систем за оцінкою загроз і небезпек техногенного, екологічного і військового характеру, у тому числі екологічних небезпек, пов'язаних із застосуванням зброї, ракетно-космічною діяльністю, знищенням хімічної зброї, а також розвиток методів прогнозування техногенних дій, виявлення обстановки і зон радіаційного ризику, які можуть бути використані при інформаційно-інтелектуальній підтримці аналізу небезпек, підготовці і ухваленні управлінських рішень у сфері цивільного захисту; системний підхід до управління цивільним захистом забезпечення безпеки соціально-економічних систем на основі структур єдиної державної системи попередження і ліквідації надзвичайних ситуацій природного, техногенного характеру і військового характеру, через

а Оцінка достовірності та наукової новизни дослідження. Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження є теоретично обґрунтованими і достовірними. Достовірність одержаних наукових результатів дисертації визначається ґрунтовним критичним аналізом вітчизняних і зарубіжних літературних джерел, які за змістом є близькими до вирішуваної наукової проблеми, значним спектром залучених до наукового аналізу даних державної статистичної звітності, звітних даних.

б Зокрема, інформаційну базу дослідження становлять загальнодержавні законодавчі та нормативно-правові документи, нормативні акти центральних органів виконавчої влади, міжнародні документи та аналітичні матеріали; статистико-інформаційні матеріали Державної служби статистики України; матеріали і документи органів публічної влади; наукові праці вітчизняних та іноземних вчених; результати особистих спостережень автора. Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи забезпечується застосуванням загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, системного та комплексного підходу до розв'язання поставленого завдання, підтверджується апробацією теоретичних і методичних положень на міжнародних науково-практичних конференціях, а також впровадженням результатів у практичну діяльність.

в Значення одержаних наукових результатів для теорії і практики полягає в тому, що розроблені й обґрунтовані в дисертації положення доведені до рівня конкретних пропозицій і мають форму, придатну для запровадження у практику державного управління. Основні положення та пропозиції

в

л

і

дослідження впроваджені у діяльності: Комітету з питань екологічної політики та природокористування (довідка про впровадження від 31.08.2022 р.), Міністерством внутрішніх справ України при формуванні та систематизації стратегічних напрямів державного регулювання із забезпечення державної безпеки соціально-економічних систем (довідка про впровадження №01-78/25 від 20.12.2022); Державної служби України з надзвичайних ситуацій при формуванні інформаційної бази з забезпечення безпеки соціально-економічних систем (довідка про впровадження №160-207/145 від 05.09.2023), Хмельницької обласної військової адміністрації при формуванні підходів до вдосконалення управління цивільним захистом на основі зарубіжного досвіду (довідка про впровадження №101/02-44-8281/2023, від 11.10.2023 р) та Львівським державним університетом безпеки життєдіяльності при розробці стандартів підготовки фахівців служби цивільного захисту України (довідка 9001-2231/9019 від 11.10.2023 р.).

Спеціалізована вчена рада рекомендує використовувати результати і висновки дисертаційного дослідження в діяльності:

– суб'єктів виконавчої та законодавчої влади при розробленні та вдосконаленні інноваційних механізмів державної політики і управління; у законотворчому процесі при вдосконаленні чинного законодавства України, що спрямовано на адаптацію українського законодавства при забезпеченні безпеки соціально-економічних систем до стандартів ЄС; у діяльності центральних органів виконавчої влади в процесі реалізації реформ при забезпеченні безпеки соціально-економічних систем та здійснення політики європейської інтеграції;

– науково-дослідних установ та організацій для продовження досліджень у визначених напрямках;

– закладів вищої освіти, зокрема в навчальному процесі за освітніми програмами за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» та підвищення кваліфікації державних службовців, при підготовці підручників і навчально-методичних посібників.

Спеціалізована вчена рада вважає, що дисертація Примуша Романа Борисовича за темою «Механізми забезпечення безпеки соціально-економічних систем в період трансформаційних змін» є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке в сукупності вирішує важливу наукову проблему – теоретико-методологічне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів забезпечення безпеки соціально-економічних систем в період трансформаційних змін, а також формування дієвих механізмів його реалізації в Україні, що має істотне значення для галузі науки «Державне управління», відповідає вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів від 17.11.2021 №1197, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку.

На підставі результатів таємного голосування та прийнятого висновку докторська рада присуджує Примушу Роману Борисовичу науковий ступінь доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку.

Головуючий на засіданні
спеціалізованої вченої ради
з присудження наукового
ступеня доктора наук
Д 14.052.03

Димитрій ГРИЦИШЕН

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
з присудження наукового
ступеня доктора наук
Д 14.052.03

Лариса СЕРГІЄНКО